

UZUPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

KOD UCZNI

--	--	--

DATA URODZENIA UCZNI

--	--	--	--	--	--	--	--

dzień   miesiąc   rok

miejsce
na naklejkę
z kodem

dysleksja

**EGZAMIN
W TRZECIEJ KLASIE GIMNAZJUM
Z ZAKRESU PRZEDMIOTÓW
HUMANISTYCZNYCH**

Informacje dla ucznia

1. Sprawdź, czy zestaw egzaminacyjny zawiera 18 stron. Ewentualny brak zgłoś nauczycielowi.
2. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem z czarnym atramentem. Nie używaj korektora.
3. W zadaniach od 1. do 20. są podane cztery odpowiedzi: A, B, C, D. Tylko jedna z nich jest poprawna. Wybierz ją i zaznacz odpowiednią literę znakiem **X**, np.:

A.   ~~X~~   C.   D.

Jeśli się pomylisz, otocz znak **X** kółkiem i zaznacz inną odpowiedź, np.:

A.   ~~(X)~~   C.   ~~X~~

4. Rozwiązania zadań od 21. do 31. zapisz czytelnie i starannie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.
5. W arkuszu znajduje się miejsce na brudnopis. Możesz je wykorzystać, redagując odpowiedź. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

Powodzenia!

MAJ 2004

**Czas pracy:
do 180 minut**

**Liczba punktów
do uzyskania: 50**

Moda ma swoją historię

TEKST I

Oceniając modę wyłącznie jako kaprys na użytek pań i panów, upraszczamy to pojęcie.

Moda z reguły nie wyrasta z niczego. Zawsze jest uwarunkowana jakimiś nowymi zjawiskami w stosunkach społecznych, w polityce, psychologii, a nawet filozofii, na przykład przejawiającą się w modzie retro i folk tęsknotą za dawnymi czasami. Źródłem mody są także nowe prądy w sztuce. Wspomnijmy owe sukienki letnie w stylu op-artowym¹ z tkanin deseniowanych albo szczególnie silny wpływ sztuki pop na upodobanie do tanich, efekciarskich ozdób, do zwielokrotnionych łańcuchów na szyi, bransolet, pierścionków.

Nie jest zjawiskiem rzadkim w historii, że jakaś moda zyskuje charakter manifestacji politycznej. W okresie Sejmu Czteroletniego wybuchła nawet zażarta walka między obrońcami sarmatyzmu, dla których wąsy stanowiły narodowy symbol, a zwolennikami nowego ducha oświecenia, którzy dumnie eksponowali gładkie lica. Z kolei w okresie manifestacji patriotycznych na początku lat 60. XIX wieku, a także po upadku powstania styczniowego w 1864 roku Ogród Saski w Warszawie wypełniał w godzinach spacerów tłum kobiet i mężczyzn ubranych w czerń.

Także współczesność dostarcza nam dowodów na wyraźnię mody z ruchów społecznych czy politycznych. Za czasów okupacji hitlerowskiej wysokie buty z cholewami oznaczały sympatyzowanie z podziemnymi organizacjami, długie włosy u mężczyzn w latach pięćdziesiątych były wyznacznikiem niechęci do poczynań władzy ludowej, kolorowe pończochy u dziewcząt – nieco później – wyrazem buntu przeciw zetempowskiej² szarości. A dzinsy to już nie tylko część garderoby, ale symbol. U początków swej szalonej kariery stały się wizytówką postawy wobec świata, wyzwaniem rzuconym dotychczasowej hierarchii wartości społecznie pożądanym. Bo dziś przez swoją totalną popularyzację zatraciły już ideologiczne znaczenie. Stały się w efekcie zwykłym objawem mody. A więcej nawet – terrorem. Wobec fanatyzmu dzinsowego można

podziwiać odwagę tych, którzy noszą jeszcze innego typu spodnie i spódnice.

Zawsze ubiór był sumą znaków. Dzięki ubiorowi różnice były widoczne na pierwszy rzut oka. Tym bardziej, że niektóre ubiory stawały się zastrzeżone dla pewnych klas. Na przykład w 1613 roku ustanowiono, że plebejuszom i mieszczanom nie wolno nosić kosztownych futer ani też szat z jedwabiów. W późniejszych wiekach już co prawda nie formułowano zakazów, ale próby przeskoczenia barier stanowych bywały obiektem szyderstw. Współcześnie jesteśmy zewnątrznie w pełni zdemokratyzowani. Jednak nadal „suknia chce coś wyrazić” – nie pozycję społeczną czy sytuację finansową, ale ogólny poziom kultury, rodzaj upodobań, wyobraźnię, nawet stan ducha.

Dlatego tak słuszne wydaje mi się stwierdzenie Jeana-Paula Fargue’a, że „kto przechodzi obok mody, przechodzi obok życia”.

Na podstawie: Teresa Kuczyńska, „Moda w rytmie epoki”, Warszawa 1979.

¹ op-art – styl w sztuce XX wieku

² zetempowski – przymiotnik odnoszący się do nazwy organizacji młodzieżowej istniejącej w latach 1948-1957

Do rozwiązania zadań od 1. do 12. wykorzystaj TEKST I.

Zadanie 1. (0 – 1)

Głównym tematem TEKSTU I są rozważania o

- A. historii.
- B. modzie.
- C. polityce.
- D. biżuterii.

Zadanie 2. (0 – 1)

Na upodobanie do efekciarskich ozdób wyjątkowo mocno wpłynął styl

- A. pop.
- B. folk.
- C. retro.
- D. op-art.

Zadanie 3. (0 – 1)

Związek przyczynowo-skutkowy jest przedstawiony w szeregu:

- A. moda na wąsy → rozwój sarmatyzmu
- B. tęsknota za przeszłością → moda retro
- C. moda na czarne stroje → klęska powstania styczniowego
- D. niechęć do rządów komunistycznych → moda na wysokie buty z cholewami

Zadanie 4. (0 – 1)

Pierwsi zwolennicy dżinsowej mody wyrażali swoim ubiorem przede wszystkim

- A. tęsknotę za utraconą przeszłością.
- B. sprzeciw wobec zastanej rzeczywistości.
- C. potrzebę podkreślenia swojej zamożności.
- D. akceptację panujących stosunków społecznych.

Zadanie 5. (0 – 1)

Fanatyzm, np. dżinsowy, przejawia się w

- A. narzucaniu innym własnych upodobań.
- B. tolerancji wobec innych przekonań.
- C. akceptacji ludzi o odmiennych poglądach.
- D. krytycznym odnoszeniu się do własnych gustów.

Zadanie 6. (0 – 1)

W XVIII i XIX wieku ubieranie się niezgodnie z modą typową dla określonej warstwy społecznej często wywoływało

- A. drwinę.
- B. zawiść.
- C. obawę.
- D. zazdrość.

Zadanie 7. (0 – 1)

Stwierdzenie: *Współcześnie jesteśmy zewnętrznie w pełni zdemokratyzowani* w kontekście akapitu oznacza, że

- A. wszyscy mamy wpływ na rozwój mody.
- B. ubieramy się wszyscy w taki sam sposób.
- C. wybierając styl ubierania się, uznajemy wolę większości.
- D. mamy prawo do indywidualnych upodobań w sferze mody.

Zadanie 8. (0 – 1)

Moda zatraciła funkcję podkreślania pozycji społecznej w wieku

- A. XVII.
- B. XVIII.
- C. XIX.
- D. XX.

Zadanie 9. (0 – 1)

Słowa: *Kto przechodzi obok mody, przechodzi obok życia* w kontekście całego TEKSTU I oznaczają, że moda

- A. narzuca ludziom poglądy i sposób życia.
- B. jest przeszkodą w doświadczaniu życia.
- C. jest źródłem informacji o życiu człowieka.
- D. odsuwa człowieka od spraw związanych z życiem.

Zadanie 10. (0 – 1)

Teresa Kuczyńska uzyskała bliższy kontakt z czytelnikami, stosując w narracji

- A. równoważniki zdań.
- B. 1. osobę liczby mnogiej.
- C. zdania podrzędnie złożone.
- D. 3. osobę liczby pojedynczej.

Zadanie 11. (0 – 1)

Za czasów okupacji hitlerowskiej buty z cholewami oznaczały sympatyzowanie z podziemnymi organizacjami.

Wyraz *okupacja* użyty w powyższym zdaniu odnosi się do okresu

- A. 1914-1918.
- B. 1939-1945.
- C. 1945-1956.
- D. 1968-1989.

Zadanie 12. (0 – 1)

Wyraz *zetempowski* został utworzony z pierwszych liter wyrazów wchodzących w skład nazwy

- A. Związek Młodzieży Polskiej.
- B. Związek Młodzieży Wiejskiej.
- C. Związek Harcerstwa Polskiego.
- D. Związek Młodzieży Socjalistycznej.

Do rozwiązania zadań od 13. do 17. wykorzystaj opis obrazu Diego Velázquez

Opis obrazu Diego Velázquez „Panny dworskie” – scena z życia dworu hiszpańskiego z XVII w.

Obraz przedstawia wnętrze sali pałacowej. Na pierwszym planie znajduje się kilkuletnia jasnowłosa dziewczynka w otoczeniu dwórek. Tuż za nimi widać postacie kobiet i mężczyzn. W głębi, na schodach prowadzących poza komnatę, stoi mężczyzna w spowitych światłem otwartych drzwiach. Twarze niektórych osób zwrócone są w kierunku widza. Strojne, usztywnione po bokach, suknie dziewcząt obfitują w falbanki, wstążki i niezmiernie delikatne koronki. W kunsztowne fryzury wpięte są kolorowe kokardy i kwiaty. Całość stroju dopełnia bogata biżuteria.

Z okien po prawej stronie obrazu pada światło na pierwszy plan, lecz większa część płótna pogrążona jest w półmroku. Dotyczy to także stojących w głębi postaci i wiszących na ścianie, za ich plecami, licznych obrazów. Jaśniejszym elementem na tej ścianie jest lustro, w którym odbijają się postacie kobiety i mężczyzny, niewidoczne wśród zgromadzonych.

Zadanie 13. (0 – 1)

Wskaż zdanie, które zawiera tylko fakty.

- A. Diego Velázquez, jak sądzę, należy do grona najwybitniejszych malarzy baroku hiszpańskiego.
- B. „Panny dworskie” są jednym z wielu obrazów, które Velázquez namalował, przebywając u króla hiszpańskiego Filipa IV.
- C. Wydaje mi się, że malarz chciał zaintrygować odbiorcę sposobem zaprezentowania rodziny królewskiej i dostojników.
- D. Uważam, że Velázquez skupił uwagę widza nie tylko na postaci księżniczki, ale i na odbijającej się w lustrze parze królewskiej oraz na postaci mężczyzny.

Zadanie 14. (0 – 1)

Ubiory oraz wnętrze są zgodne z kanonami mody

- A. dworskiej.
- B. rycerskiej.
- C. plebejskiej.
- D. mieszczańskiej.

Zadanie 15. (0 – 1)

Postacie na obrazie ubrane są według wzorów obowiązujących w XVII-wiecznej modzie hiszpańskiej. Modę tę cechuje

- A. prostota.
- B. surowość.
- C. przepych.
- D. skromność.

Zadanie 16. (0 – 1)

Otwarte drzwi, przy których stoi mężczyzna na schodach,

- A. zamykają przestrzeń w głębi obrazu.
- B. są tylko elementem wystroju pomieszczenia na obrazie.
- C. skupiają uwagę wszystkich postaci namalowanych na obrazie.
- D. pogłębiają przestrzeń, ukazując także to, co jest poza pomieszczeniem.

Zadanie 17. (0 – 1)

Światło w obrazie

- A. oświetla równomiernie wszystkie postacie.
- B. akcentuje jednakowo wszystkie przedmioty.
- C. wyróżnia niektóre postacie kobiet i mężczyzn.
- D. wydobywa z tła obrazu zawieszony na ścianie.

Do rozwiązania zadań od 18. do 20. wykorzystaj TEKST II.
TEKST II

Franciszek Zabłocki „Rady młodej panie dane” (fragment)

Moda jest tyran, który prawa daje;
Słuchać go trzeba; lecz kto czyni bacznie,
Ani ostatni jej rzuca zwyczaje,
Ani ich oraz przed innymi zacznie.

Franciszek Zabłocki, „Rady młodej panie dane”,
[w:] „Księga cytatów”, Warszawa 1975.

Zadanie 18. (0 – 1)

***Moda jest tyran.* Zastosowany środek stylistyczny to**

- A. epitet.
- B. kontrast.
- C. apostrofa.
- D. przerośnia.

Zadanie 19. (0 – 1)

***Ten, kto czyni bacznie,* to człowiek, który**

- A. działa lekkomyślnie.
- B. postępuje z rozwagą.
- C. podporządkowuje się innym.
- D. cechuje się brakiem rozsądku.

Zadanie 20. (0 – 1)

Rada udzielona młodej panie jest

- A. zgubna.
- B. złośliwa.
- C. życzliwa.
- D. szydercza.

Do rozwiązania zadań od 21. do 24. wykorzystaj TEKST III.

TEKST III

Wtem brząknął w tabakierkę złotą Podkomorzy
I rzekł: [...]
„Ach, ja pamiętam czasy, kiedy do ojczyzny
Pierwszy raz zawitała moda francuszczyzny!
Gdy raptem paniczyki młode z cudzych krajów
Wtargnęli do nas hordą gorszą od Nogajów¹,
Prześladując w Ojczyźnie Boga, przodków wiarę,
Prawa i obyczaje, nawet suknie stare. [...]
Miała nad umysłami wielką moc ta tłuszczka;
Bo Pan Bóg, kiedy karę na naród przepuszcza,
Odbiera naprzód rozum od obywateli.
I tak, mędrsi fircykom oprzeć się nie śmieli,
I zląkł ich się jak dżumy jakiej cały naród,
Bo już sam wewnątrz siebie czuł choroby zaród;
Krzyczano na modnisiów, a brano z nich wzory;
Zmieniano wiarę, mowę, prawa i ubiory.
Była to maszkarada, zapustna swawola,
Po której miał przyjść wkrótce wielki post – niewola!”

Adam Mickiewicz, „Pan Tadeusz”,
Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1981.

¹ Nogajowie – plemię tatarskie

Zadanie 21. (0 – 1)

Wymień cztery obszary życia, które objęła moda na francuszczyznę.

.....

.....

Zadanie 22. (0 – 1)

Napisz, jaka cecha Polaków, według Podkomorzego, przyczyniła się do utraty niepodległości.

.....

Zadanie 23. (0 – 1)

**Podaj wiek, w którym miały miejsce wydarzenia wspomina-
ne przez Podkomorzego.**

.....

Zadanie 24. (0 – 1)

Dokończ zdanie.

Analiza wypowiedzi Podkomorzego pozwala stwierdzić, że ceni
on szczególnie.....

Zadanie 25. (0 – 1)

**Napisz, co symbolizowały znajdujące się na biżuterii mod-
nej na ziemiach polskich w latach 60. XIX wieku krzyże i ko-
rony cierniowe z wkomponowanym w nie polskim orłem.**

.....

.....

.....

Zadanie 26. (0 – 1)

Na trzech fotografiach przedstawiono przykłady wytworów mody XX wieku mających korzenie w starożytności. Dopisz do nich starożytne źródła inspiracji. Odpowiedzi zapisz według niżej podanego wzoru.

Wzór:

Fotografia A przedstawia sandał na koturnie. Ma on podwyższoną podeszwę i wyraźnie widoczny obcas.

Starożytne źródło inspiracji – koturny noszone przez aktorów występujących w teatrach starożytnej Grecji.

Fotografia B przedstawia dwuwarstwową butelkę perfum „Organza”. Wewnętrzna część przypomina wysmukłą postać kobiety ubraną w długą, obcisłą, prążkowaną suknię. Zewnętrzna część przypomina słup. Nakrętka butelki jest w kształcie zakrzywionych baranich rogów.

Starożytne źródło inspiracji – .....

.....

.....

Fotografia C przedstawia okładkę płyty Katarzyny Groniec pt. „Mężczyźni”. Widać na niej kobiecą twarz otoczoną ściśle przylegającą do uszu fryzurą. Włosy są proste, czarne, przystryżone do wysokości brody, z równą, sięgającą do brwi grzywką.

Starożytne źródło inspiracji – .....

.....

.....

Zadanie 27. (0 – 1)

Jaki proces społeczno-polityczny spowodował, że temat dotyczący Unii Europejskiej stał się modny w mediach?

.....

.....

Zadanie 28. (0 – 1)

Przekształć zdanie tak, aby własnymi słowami oddać znaczenie wyrażenia *ostatni krzyk mody*.

Prasa donosi, że ostatnim krzykiem mody jest literatura fantastycznonaukowa.

.....

.....

.....

Zadanie 29. (0 – 1)

Zapóżyczenia wyrazów z języków obcych, głównie z języka angielskiego, są typowe dla współczesnej polszczyzny. Czy to zjawisko mody językowej jest, według Ciebie, negatywne, pozytywne, czy też niemożliwe do jednoznacznej oceny? Uzasadnij swoje stanowisko.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

